

HELYI TANTERV

ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS GYENGÉNLÁTÓ, ALIGLÁTÓ TANULÓK SZÁMÁRA

Etika 1-4. évfolyam

2020.

Az etika oktatásának céljai, feladatai

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszt. Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése. A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíteti.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az etika a személy egységét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvekre kell épülnie minden

társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az etika magában foglalja az ember minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az etika tanulása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcsstani alapozás, az erkölcshez kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A magatartást befolyásoló értékek/erények egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az etikaórákon erősíteni kell.

Az erkölcsi érzék, a lelkiismeret fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeikhez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az etika tantárgy tanításának főbb pedagógiai alapelvei

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor

kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoporthoz jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetesen módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az etika a tanulóknak nem közlések befogadóiaként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az etikaórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről.

Az etika tantárgy tanításának speciális szempontjai gyengénlátó és aliglátó gyerekek esetében

Gyengénlátó és aliglátó tanulók esetében az erkölcsi nevelés különösen alkalmas területe lehet a látássérülés okozta másodlagos pszichés sérülések prevenciójának, hatásuk csökkentésének. Speciális célja mások és saját maguk személyének, másságának, fogyatékoságának elfogadása, a bennük rejlő lehetőségek kibontakoztatásának igénye.

- A gyengénlátó, aliglátó tanulók ismerjék meg látássérülésük kórokát, az ebből eredő következményeket, fizikai terhelhetőségüket (pl. nehéz súlyok emelésének kerülése). Ismerjék meg a szembetegségek miatt javasolt és ellenjavallt mozgásformákat, sportokat, fogadják el és tartásuk meg a látásuk védelmében hozott korlátozásokat. Fontos feladat a gyengénlátásból, aliglátásból fakadó fokozott balesetveszély ismerete és megelőzése.
- A tanulók sajátítsák el a higiénés szabályokat, a szem óvásának, tisztán tartásának módját, tartásuk be a látáskímélő előírásokat.
- Ismerjék a látásjavító eszközök szükségességét, használják azokat a szemészorvos és az eszközellátó szakember utasítása szerint. Legyenek tisztában azok értékével, képességeikhez mérten maximálisan vigyázzanak rájuk.
- Legyenek tisztában a folyamatos szemészorvosi ellenőrzés szükségességével, az utasítások betartásának fontosságával.
- Ismerjék az egészséget károsító tényezőket, a helyes táplálkozás előnyeit. Kerüljék – majd a felnőtt élet során is – a káros függőségeket (pl. alkohol, kábítószer, dohányzás). Váljon érthetővé és élményszerűvé számukra az „egészséges – egészségtelen” tevékenységek megkülönböztetése. Értsék meg, hogy az egészség és a kiegyensúlyozott életvitel eszköze a sikeres és boldog életnek.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulókat nevelő pedagógusok segítsék növendékeiket látássérülésük feldolgozásában, életvezetési problémáik megoldásában – ezzel támogatva harmonikus, értékes emberi kapcsolatok kiépítésére képes, emberi méltóságukat megőrző személyiségük kialakulását. Támogatást igényel a látássérülés tényének feldolgozása, az ebből adódó személyiségproblémák felismerése, kompenzációs készségek tudatos fejlesztése.
- A tanulók önismeretének fejlesztése irányuljon az önbizalom növelésére (Pl.: a tanulók megismertetése a társadalmi megbecsülést, hírnevet szerzett látássérült emberek életútjával, sikereikkel, a sikerekhez vezető erőfeszítésekkel, elősegíti társadalmi beilleszkedésüket, pozitív életszemléletüket.). Jelentős annak tudatosítása, hogy mindannyian felelősek saját biztonságuk, sorsuk és életpályájuk alakulásában.
- A pedagógus a tanulóknak ébresszen igényt arra, hogy viselkedésükkel járuljanak hozzá a látássérült emberek pozitív társadalmi megítélésének

erősítéséhez.

- A látássérült gyermekeket, fiatalokat hozzá kell segíteni a kulturált magatartás elsajátításához, látássérült és látó közösségekben jó emberi kapcsolatok kialakításához. Értelmi képességeik mellett érzelmi intelligenciájuk fejlesztése is szükséges személyes és szakmai sikereik érdekében.
- A tanulók legyenek tisztában azzal, hogy tudatlanságból, esetleg rosszindulatból szembe kerülhetnek negatív véleményekkel, bántó megnyilvánulásokkal. Legyen stratégiájuk ezek kezelésére.
- A gyengénlátó, aliglátó tanulók sajátítsák el a nemzeti, kulturális örökségünk megismerésének sajátos, a látássérült embereket segítő módjait is, pl. tapintható tárlatok, akadálymentes weblapok látogatása.
- Az erkölcsi nevelés járuljon hozzá a tanulók önállóságra törekvésének erősítéséhez. Az önálló életvitelhez szükséges ismeretek, szokások folyamatosan alakíthatók ki. Fontos feladat a látássérült emberek életvezetéséhez szükséges rend szeretetének és megtartásának kialakítása. A tanulók ismerjék meg (szemészeti, fizikai állapotukat figyelembe véve) az általuk eredményesen, sikeresen végezhető munkaterületeket, foglalkozásokat. Alakuljon ki törekvés az ezekhez a foglalkozások elsajátításához szükséges tanulmányok megalapozásához.
- Az iskola a változó társadalmi feltételekhez történő alkalmazkodás érdekében adjon lehetőséget a tanulóknak az önkorrekció, az együttműködés képességének fejlesztésére, a rugalmas gondolkodás elsajátítására.
- A tanulók az önálló ismeretszerzés érdekében szerezzenek jártasságot az internet-használatban szükség szerint nagyító vagy képernyőolvasó programmal. Ismerjék az információözönben és a közösségi portálokban rejlő veszélyeket is.
- Az etika oktatásában is érvényesüljön a tanulók látásteljesítményéhez igazodó szemléltetés, a látássérülés tényét figyelembe vevő munkakörülmények kialakítása, a megfelelő eszközrendszer biztosítása (teremvilágítás, egyéni megvilágítás, speciális tanulóasztal, tankönyvkiválasztás, speciális füzet, megfelelő íróeszköz). Állandó feladat a látóképesség kihasználására nevelés, valamint speciális módszertani eljárások alkalmazása, súlyos aliglátás esetén a Braille-írás-olvasáshoz szükséges segédeszközök (Braille-írógép, esetleg Braille-sorral és képernyőolvasóval felszerelt számítógép, valamint pontírásos tananyag, feladatlapok), továbbá hanganyagok stb. biztosítása.

Fő témakörök az 1-4. évfolyamon

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
-----------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	36	36	36	36
Témakörök megnevezése, óraszama				
Az én világom	7	7		
Társaim – Ők és én	6	6		
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	11	11		
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	6	6		
A környező világ	6	6		
Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?			6	6
Közösségben és egyedül – a társaim és én			6	6
Az osztály és az iskola			6	6
Kulturális-nemzeti közösség			11	11
Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ			3	3
A mindenség és én – Születés és elmúlás			4	4

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkor alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek a legtöbb esetben az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a személyes és

társas kapcsolati kompetenciák fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzetéhez tartozás örömét.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

1. évfolyam

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tematikai egység címe	Óraszámok
Az én világom	7 óra
Társaim – Ők és én	6 óra
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	11 óra
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	6 óra
A környező világ	6 óra
Összesen	36 óra

Témakör	1. Az én világom	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Ki vagyok én?

Személyes adataim

- vezeték- és keresztnemem, becenevem,
- lakóhelyem neve
- osztályfokom
- iskolám különlegességei

Külső jegyeim

- külső tulajdonságaim, megjelenésem,
- kire hasonlítok a családban,
- milyennek látom magam,
- miből ítélnék meg bennünket mások.
- gyengénlátásom
- szemüvegem

Belső tulajdonságaim

- mit szeretek magamban,
- mit szeretnek bennem mások,
- miben vagyok ügyes,
- jó és rossz tulajdonságaim.

Kedvenceim

- kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim,

Élettörténetem:

- kisgyermekkor, óvodai élményeim
- óvodám és iskolám összehasonlítása.
- gyengénlátással kapcsolatos élményeim (orvosi vizsgálatok, jó és rossz benyomások)

Fogalmak

Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény, gyengénlátó

Témakör	2. Társaim – Ők és én	Javasolt óraszám : 6 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Társas kapcsolataim</i>		

- családi-rokoni kapcsolataim;
- ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom;
- iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal;
- kapcsolataim a kollégiumban
- kiket szeretek és kiket nem szeretek a környezetemben;
- hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket.

Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel

- gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.;
- mások érzéseinek felismerése
- a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak;
- kinek kell köszönni, mikor kell köszönni;
- segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől;
- helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.

Fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, köszönés, segítségkérés, udvariasság, szeretet.
-----------------	--

Témakör	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Javasolt óraszám: 11 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Közösségeim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül – helyem a különleges iskolámban – helyem a kollégiumban <p><i>Családom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – helyem a családban; – gyermekkori emlényeim; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek. <p><i>Napirendem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – egy napom otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; 		

	<ul style="list-style-type: none"> – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól). – napirendem a kollégiumban – ellátom önmagam – feladataim a kollégiumban
Fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat, kollégium

Témakör	4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Lakóközösség, amelyben élek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyem jellegzetességei; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; <p><i>Más lakóhelyek és azok szokásai</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyemtől távoli helyek, ahol az osztálytársak élnek – lakóhelyemtől eltérő szokások az iskolában és a kollégiumban 		
Fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás.	

Témakör	5. A környező világ	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Jó és rossz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos). <p><i>Növények és állatok környezetünkben</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – növények szerepe életünkben; – állatok szerepe környezetünkben; – növények ápolása, állatok gondozása; 		
Fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás.	

Tanulási eredmények az első évfolyam végén

A tanuló sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint:

- A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól.
- A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez.
- Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során.
- Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét.
- Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki.

Értékelés:

Szöveges értékelés, amely elsősorban a tanulók órai aktivitására, a tantárgyhoz való hozzáállására vonatkozik.

2. évfolyam

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tematikai egység címe	Éves óraszám
Az én világom	7 óra
Társaim – Ők és én	6 óra
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	11 óra
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	6 óra
A környező világ	6 óra
Összesen	36 óra

Témakör	1. Az én világom	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		

Ki vagyok én?

Személyes adataim

- vezeték- és keresztnévem, becenevem,
- születési helyem, születésem ideje,
- lakcímem,
- iskolám adatai (név, cím, osztályfok)
- iskolám specialitásai.

Külső jegyeim

- külső tulajdonságaim, megjelenésem,
- kire hasonlítok a családban,
- milyennek látom magam,
- miből ítélnék meg bennünket mások.
- gyengénlátásom
- szemüvegem, más segédeszközöm

Belső tulajdonságaim

- mit szeretek magamban,
- mit szeretnek bennem mások,
- miben vagyok ügyes,
- miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük,
- jó és rossz tulajdonságaim
- mit változtat meg bennem a gyengénlátás.

Kedvenceim

- kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim,
- miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények).

Élettörténetem:

- kisgyermekkor, óvodai élményeim
- óvodám és iskolám összehasonlítása.

Fogalmak	Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény, gyengénlátás
-----------------	--

Témakör	2. Társaim – Ők és én	Javasolt óraszám : 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok	

	kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<p><i>Társas kapcsolataim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim; – ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom; – iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; – kollégiumi kapcsolataim felnőttekkel, társakkal – kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben; – hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket. <p><i>Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.; – a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; – felnőttek, társak udvarias megszólítása; – a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai; – segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; – helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával. 	
Fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Témakör	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Javasolt óraszám : 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Közösségeim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül, – kollégiumi közösségem <p><i>Családom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kik élnek a családban családtagok bemutatása (teljes nevük, foglalkozások), családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – helyem a családban; – segítség és munkamegosztás a családban; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek, – a hétvégén együtt töltött idő jelentősége. 		

<p><i>Napirendem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól). – kollégiumi és otthon tölthető idő közötti különbségek – ünnepek, hagyományok az iskolában 	
Fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.

Témakör	4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Javasolt óraszám : 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Lakóközösség, amelyben élek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyem jellegzetességei; – lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; – lakóhelyi környezetem hagyományai, – iskolám környezet, jellegzetességei, – különbségek a lakóhelyem és az iskolám környéke között. <p><i>Más lakóhelyek és azok szokásai</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyemtől távoli helyek, ahol jártam, – távoli helyek, amelyekről hallottam. 		
Fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány, kollégium	

Témakör	5. A környező világ	Javasolt óraszám : 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Jó és rossz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jószágos-gonosz, igazságos) – kedvenc mesék, kedvenc szereplők <p><i>Növények és állatok környezetünkben</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – növények szerepe életünkben; 		

- állatok szerepe környezetünkben;
- növények ápolása, állatok gondozása;
- mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért;
- mit tesz az iskolám a környezet védelméért, miben segíthetek ezen a téren

Fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.
-----------------	---

Tanulási eredmények a második évfolyam végén

A tanuló sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint:

- Elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól.
- A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez.
- Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során.
- Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét.
- Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki.
- Különbséget tesz mese és valóság között.

Értékelés:

Szöveges értékelés, amely elsősorban a tanulók órai aktivitására, a tantárgyhoz való hozzáállására vonatkozik.

3–4. évfolyam

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésének, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. A 3–4. évfolyamos tanulónak is lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömeit.

A 3–4. évfolyamon az önfegyelem, az önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni a kommunikációs kompetenciák aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és a tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

3. évfolyam

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tematikai egység címe	órakeret
Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?	6 óra
Közösségben és egyedül – a társaim és én	6 óra
Az osztály és az iskola	6 óra
Kulturális-nemzeti közösség	11 óra
Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	3 óra
A mindenség és én – Születés és elmúlás	4 óra
Az összes óraszám	36 óra

Témakör	1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások	Javasolt óraszám : 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Tulajdonságaim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – külső és belső tulajdonságaim, – miben vagyok ügyes, – gyengénlátásom, – kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. <p><i>Szokásaim, érzelmeim, indulataim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – mindennapi feladataim az iskolában és otthon; – szabadidős tevékenységeim; – érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség), – érzéseim látássérülésemmel kapcsolatban. <p><i>Hősök és példaképek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás, 		

– látássérült, más fogyatékos emberek, akikkel azonosulni tudok.	
Fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős, gyengénlátás, látássérülés, fogyatékoság

Témakör	2. Közösségben és egyedül – a társaim és én	Javasolt óraszám : 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Párbeszéd</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim; – a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték); – mire figyelhetek, ha nem látom az arckifejezéseket – beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola), – különleges beszélgetési lehetőségek a kollégiumban. <p><i>Az igazi barát</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – hogyan, honnan választok barátokat; – ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak. <p><i>Békében és haragban</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes viselkedési formák; – veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés, – beavatkozás mások vitájába, békítési lehetőségek <p><i>Elfogadva és elutasítva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – érzéseim, ha magányos vagyok; – hogyan fogadnak el társaim, – én hogyan fogadok el másokat. 		
Fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.	

Témakör	3. Az osztály és az iskola	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		

A mi osztályunk

- kapcsolataim az osztályban, az évfolyamon,
- közös és különböző tulajdonságaink,
- közös szokásaink,
- egymás segítése, összetartásunk,
- különlegességünk a gyengénlátás – mennyiben leszünk ettől mások

Az osztály működése

- közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben,
- hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat,
- különleges szabályaink a látássérülésünk miatt.

A mi iskolánk

- iskolánk specialitása,
- iskolai szokások és hagyományok,
- kollégiumi szokások és hagyományok.

Fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.
-----------------	--

Témakör	4. Kulturális nemzeti közösség	Javasolt óraszám: 11 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>A nyelv, ami összeköt</i> <ul style="list-style-type: none">– milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben. <i>Szokások és jelképek</i> <ul style="list-style-type: none">– magyarországi népszokások;– a magyarságot kifejező jelképek. <i>Ünnepek</i> <ul style="list-style-type: none">– családi ünnepek;– nemzeti és állami ünnepeink,– hagyományok, megemlékezések, ünneplési formák. <i>Más kultúrák, más szokások, más ünnepek</i> <ul style="list-style-type: none">– Magyarország másfajta kulturális közösségei;– szokásaik, ünnepeik.		
Fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.	

Témakör	5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Javasolt óraszám: 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Lakóhelyi épített örökségünk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt építészeti emlékei; – lakóhelyünk története; – iskolánk környezetének jellegzetessége, története. <p><i>Tárgyaink világa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; – a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása. <p><i>A világ öröksége</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség. 		
Fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	

Témakör	6. A mindenség és én – születés és elmúlás	Javasolt óraszám: 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Kezdet és vég</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a dolgok keletkezése és véget érése; – különböző mítoszok a világ keletkezéséről; – Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről. <p><i>A világ megismerése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kíváncsiság és információszerzés világunkról; – személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; – elképzeléseim a világról. 		
Fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.	

Tanulási eredmények a harmadik évfolyam végén

A tanuló sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint:

- A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól.
- Kíséreljen meg figyelni másokra, próbálja meg egyszerűen kifejezni érzéseit, gondolatait.
- Törekedjen bekapcsolódni csoportos beszélgetésbe.
- Fokozatosan alakuljon szabálytudata, törekedjék a szabályok betartására.
- Próbálkozzon másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani.
- Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.
- Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit.
- A múlt értékeinek megismerésére és azok megővésére törekszik.

Értékelés:

Szöveges értékelés, amely elsősorban a tanulók órai aktivitására, a tantárgyhoz való hozzáállására vonatkozik.

4. évfolyam

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tematikai egység címe	órakeret
Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?	6 óra
Közösségben és egyedül – a társaim és én	6 óra
Az osztály és az iskola	6 óra
Kulturális-nemzeti közösség	11 óra
Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	3 óra
A mindenség és én – Születés és elmúlás	4 óra
Az összes óraszám	36 óra

Témakör	1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		

Tulajdonságaim

- külső és belső tulajdonságaim,
- gyengénlátásom oka, szembetegségem,
- szembetegségemmel kapcsolatos következmények
- miben vagyok ügyes,
- kapcsolataim társakkal, felnőttekkel.

Szokásaim, érzelmeim, indulataim

- mindennapi feladataim az iskolában, a kollégiumban és otthon;
- szabadidős tevékenységeim;
- érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség),
- indulataim kezelése, dühkezelési technikák,
- más emberek érzéseinek felismerése, elviselése, elfogadása,
- látássérülésem elviselése, elfogadása.

Hősök és példaképek

- kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás,
- látássérült, más fogyatékos emberek, akikkel azonosulni tudok (sportolók, művészek, szakemberek)

Fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Témakör	2. Közösségben és egyedül – a társaim és én	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Párbeszéd</i> <ul style="list-style-type: none">– beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim;– a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték);– mire figyelhetek, ha nem látom az arckifejezéseket;– hogyan irányíthatom a saját testbeszédemet;– beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola),– beszélgetési lehetőségek a kollégiumban.		
<i>Az igazi barát</i> <ul style="list-style-type: none">– hogyan választok barátot;– honnan választhatok barátokat (iskola, kollégium, lakóhely);– a barátválasztásomat befolyásoló külső tényezők;– ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak>– hogyan viselkednek egymással a barátok.		

<p><i>Békében és haragban</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes viselkedési formák; – veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés; – beavatkozás mások vitájába, békítés – a verekedést szemlélők felelőssége <p><i>Elfogadva és elutasítva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – érzéseim, ha magányos vagyok; – hogyan fogadnak el társaim; – érzéseim, ha más magányosnak látok – hogyan fogadom el a társaimat. 	
Fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.

Témakör	3. Az osztály és az iskola	Javasolt óraszám: 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>A mi osztályunk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kapcsolataim az osztályban, – közös és különböző tulajdonságaink, – közös szokásaink, – egymás segítése, összetartásunk, – különlegességünk a gyengénlátás. <p><i>Az osztály működése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, – hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat, – látássérülésünk miatt szükséges szabályok, – ezeknek a kiemelt fontossága – látásunk megőrzése, védelme. <p><i>A mi iskolánk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – iskolánk specialitása, – iskolai szokások és hagyományok, – a kollégiumi élet, – a kollégium szokásai, hagyományai. 		
Fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.	

Témakör	4. Kulturális nemzeti közösség	Javasolt óraszám: 11 óra
----------------	---------------------------------------	-------------------------------------

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<p><i>A nyelv, ami összeköt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben. <p><i>Szokások és jelképek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – magyarországi népszokások; – a magyarságot kifejező jelképek. <p><i>Ünnepek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – családi ünnepek; – nemzeti és állami ünnepeink, – hagyományok, megemlékezések, ünneplési formák. <p><i>Más kultúrák, más szokások, más ünnepek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarország másfajta kulturális közösségei; – szokásaik, ünnepeik, – eltérő kulturális hagyományok lakóhelyemen és az iskolámban. 	
Fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

Témakör	5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Javasolt óraszám: 3 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Lakóhelyi épített örökségünk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt építészeti emlékei; – lakóhelyünk története; – múzeumfalvak, – iskolánk környékének jellegzetességei, története. <p><i>Tárgyaink világa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; – a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása. <p><i>A világ öröksége</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség. 		
Fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	

Témakör	6. A mindenség és én – születés és elmúlás	Javasolt óraszám: 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<p><i>Kezdet és vég</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a dolgok keletkezése és véget érése; – különböző mítoszok a világ keletkezéséről; – Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről. <p><i>A világ megismerése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kíváncsiság és információszerzés világunkról; – személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; – elképzeléseim a világról. 		
Fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.	

Tanulási eredmények a negyedik évfolyam végén

A tanuló sajátos nevelési igénye és egyéni képességei szerint:

- Képe van saját külső és belső tulajdonságairól.
- Figyeljen másokra, tudja egyszerűen kifejezni érzéseit, gondolatait
- Kapcsolódjon be csoportos beszélgetésbe.
- Alakuljon ki szabálytudata, legyen képes a szabályok betartására.
- Legyen képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani.
- Érzelmileg kötődjön a magyar kultúrához.
- Elemi szinten ismerje meg más népek hagyományait, kulturális jelenségeit.
- A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

Értékelés:

Szöveges értékelés, amely elsősorban a tanulók órai aktivitására, a tantárgyhoz való hozzáállására vonatkozik.